

fills de pares oients són els qui més desitgen augmentar el seu cercle d'amics oients. Per tant, es pot afirmar que no únicament el context escolar influeix sobre el tipus d'interaccions socials que el sord desenvolupa, sino que també hi juga un rol important el fet de viure en un context familiar eminentment oient.

Un dels trets característics de l'adolescència és el desig d'establir relacions amb els companys d'edat i així ho manifesten la major part dels sords de la mostra. Per aquesta raó, una bona part dels sentiments de tristesa que ells expressen es deuen a experiències negatives amb els companys, encara que també ho atribueixen als resultats acadèmics insatisfactoris. Els resultats, per tant, evidencien la importància tant de les experiències interactives amb els iguals com dels seus aprenentatges escolars.

Igualment, s'observa la preocupació típica dels adolescents per la seva imatge física sent, majoritàriament, les noies sordes les que no es senten còmodes amb la seva aparença. La descripció d'aquestes característiques sembla no diferir del desenvolupament de qualsevol adolescent oient. No obstant, molts dels adolescents sords de la mostra no obliden que la sordesa imposa una sèrie de limitacions que es tradueixen en problemes comunicatius

i auditiu, fonamentalment.

La sordesa sembla ser una qüestió que preocupi, sobretot, als adolescents sords severos que, per les raons esmentades anteriorment, es troben davant d'un dilema a l'hora de decantar-se pel "món" dels oients o pel "món" dels sords. Aquesta preocupació la manifesten, precisament, fent nombroses referències a la sordesa.

Per finalitzar, cal destacar una constant que es repeteix al llarg d'aquesta anàlisi i és que els sords amb nivells superiors de competència comunicativa i lingüística són els que obtenen nivells més baixos en alguns aspectes de les diferents dimensions de l'autoconcepte (autoestima, imatge acadèmica i imatge social).

És a dir, desconfien en les seves pròpies possibilitats, pensen que tenen més coses dolentes que bones, utilitzen més trets de personalitat negatius per descriure's a sí mateixos, estan insatisfets amb els seus resultats acadèmics, etc. En definitiva, el seu autoconcepte tendeix a ser negatiu.

Aquest fet pot ser un indicatiu de replantejament o canvi en el concepte

de sí mateix, però també podria relacionar-se amb la presència de problemes personals. Certament, el nivell d'exigències imposades, tant per l'entorn escolar com per l'entorn social i familiar, obliguen al sord a entrar en una "lluita" per reeixir.

El sord integrat, en confrontació diària amb els oients, es compara amb els seus companys d'aula i això fa que es plantegi qüestions referides a sí mateix que li poden ajudar a madurar. Ara bé, si això no va acompanyat d'una acceptació de les limitacions imposades pel dèficit auditiu aquest conflicte pot esdevenir negatiu. És a dir, es poden generar situacions frustrants acompanyades de sentiments d'inferioritat i un tancament progressiu en sí mateix.

S'hauria de trobar un equilibri entre ambdòs aspectes assenyalats de tal manera que, la comparança establerta entre un mateix i els altres, ajudi al sord a reconèixer la seva diferència, però no suposi un centrament exigit en la seva persona ja que, en aquest cas, es podria iniciar un estat d'ansietat tal que el sord no pugui desenvolupar un autoconcepte positiu.

6.5 ACTITUD DELS COMPANYS OIENTS DE L'AULA

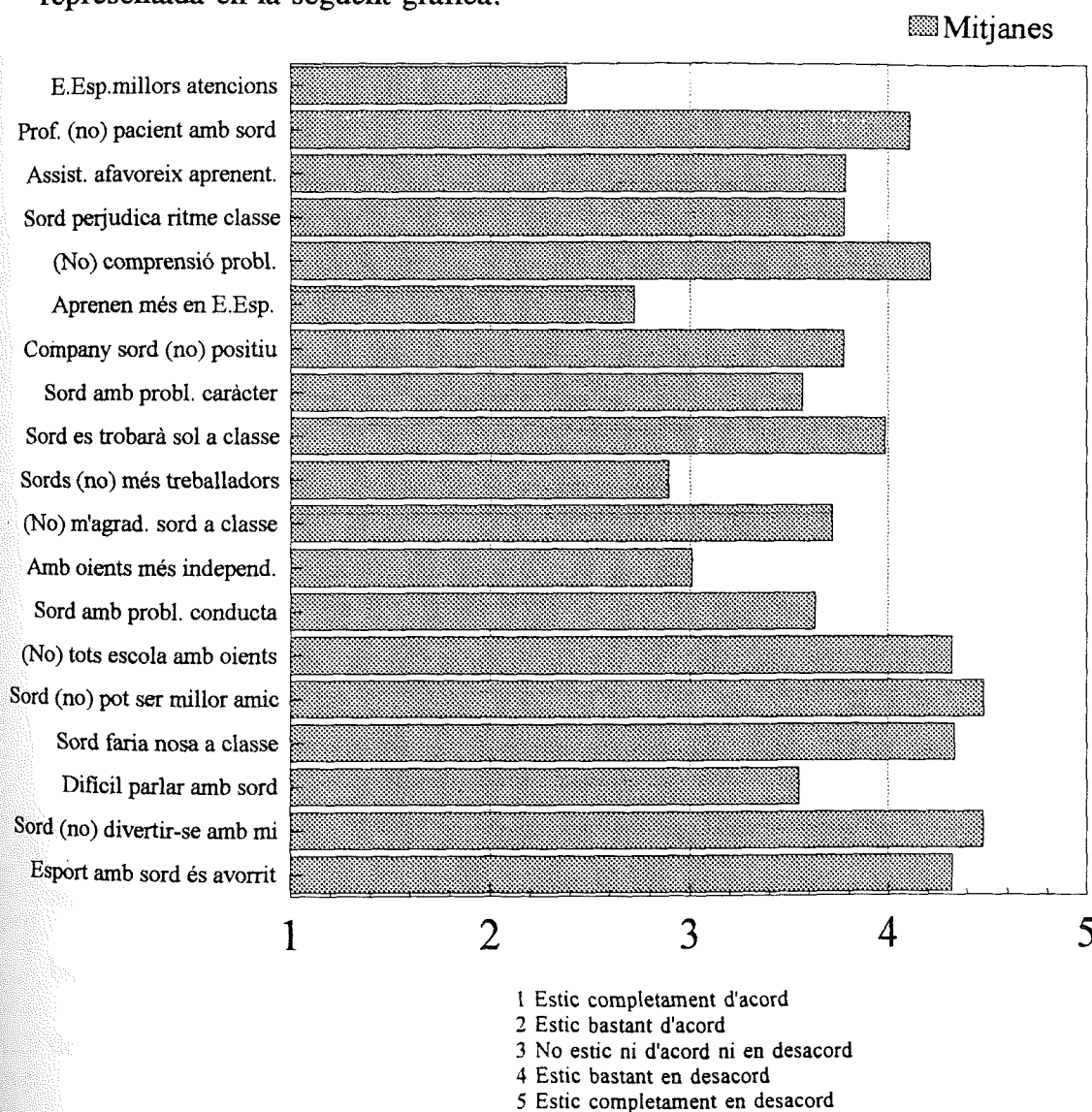
Un dels trets en comú a totes les investigacions que s'han dut a terme en relació amb la integració de deficients auditius és la rellevància donada a l'actitud dels companys per a determinar l'èxit de la integració.

La interacció social s'esdevé cada vegada més important pel subjecte a mesura que s'endinsa en l'adolescència. L'acceptació dels companys és crucial per a mantenir una alta autoestima, contràriament es reforçaria el sentiment de solitud i la manca de confiança en les pròpies habilitats.

El contacte directe amb el deficients auditius, *per se*, produeix necessàriament actituds positives?; l'edat i el sexe dels companys oients influeix en l'acceptació del sord?; les característiques del company sord determinen el seu grau d'acceptació?. L'anàlisi de les puntuacions obtingudes en l'escala d'actitud administrada als companys oients dels sords intentaràn donar resposta a aquestes qüestions. L'escala d'actitud obté un coeficient de fiabilitat Alpha de .8175 (veure annex pàg 38 i 39).

6.5.1 Anàlisi descriptiu de les respostes:

Les mitjanes obtingudes en cadascuna de les qüestions plantejades està representada en la següent gràfica:

(*) En la formulació original de l'escala no apareix el "no" per tal d'aleatoritzar la direcció dels ítems.

Com s'observa, els oients es mostren bastant d'acord en que les *necessitats* dels alumnes sords serien millor ateses en una escola especial per a nois sords (I1), però això no implica que *l'atenció que requereixen* perjudiqui el ritme normal de la classe (I4). De fet, com indiquen els resultats de l'ítem 14, es pot afirmar que els companys oients ,quasi bé, estan completament d'acord en que tots els sords haurien de tenir la *possibilitat d'estudiar en una escola d'oients* i, a més a més, no es sentirien sols en el conjunt de la classe (I9).

Tanmateix, els oients pensen que el *sord a l'aula no fa nosa* (I17) i hi ha un acord generalitzat en que tenir un company sord és *molt positiu* (I7) i els ajuda a *comprendre* les implicacions de la sordesa (I5).

En relació a la possible existència de *problemes* caracterials en els sords que estudien en una escola amb oients, l'opinió generalitzada és la de desacord amb l'enunciat, com ho demostren els resultats dels ítems 8 i 13. D'altra banda, sorprenentment, els companys oients no es mostren ni d'acord ni en desacord pel que fa a la major independència del sord que assisteix a la seva escola (I12).

Respecte als *aprenentatges escolars*, quan es qüestiona si els sords aprendran més en una escola especial (I6), els companys oients tendeixen a mostrar-se més d'acord que en desacord, però no es defineixen amb claredat (es situen una mica per sota del punt mig d'indiferència). En canvi, es mostren bastant d'acord en que la seva assistència a l'aula afavorirà els seus aprenentatges (I3). En aquest sentit, assumeixen que el seu professor haurà de tenir més paciència amb el sord, tal com s'indica en l'ítem 2.

Cal destacar que els oients no estableixen grans diferències en relació al fet de ser més o menys treballadors que els sords (I10), però en termes generals, no estan massa d'acord en que els sords solen ser més treballadors que els oients.

Finalment, en relació a l'*amistat* establerta amb el sord, els oients estan bastant d'acord en que els agrada tenir un company sord a l'aula (I11) i, fins hi tot, coincideixen en opinar que el sord pot ser un dels seus millors amics (15). Tanmateix, en activitats lúdiques i esportives -I18 i I19, respectivament- es mostra un mateix acord. Quant als problemes de parla, generalment no els resulta difícil parlar amb un noi/a sord/a, encara que no s'expressen amb massa contundència (17).

De tot el que s'ha dit anteriorment se'n desprén que l'actitud dels oients vers els company sord integrat a l'aula es pot considerar altament favorable.

6.5.2 Anàlisi en funció de les característiques dels companys oients dels sords:

6.5.2.1 Edat dels oients:

L'anàlisi de les correlacions establertes entre l'edat dels subjectes oients a qui se'ls ha administrat l'escala d'actitud i les seves respostes indiquen l'existència, d'una banda, d'una correlació significativament positiva entre l'edat i els ítems nº 1, 6 i 13 referents a l'escola especial i a la possible existència de problemes caracterials. Així, els alumnes oients d'edat més avançada pensen que les necessitats dels alumnes sords poden ser millor ateses en una escola especial on podrien aprendre més. Tanmateix, consideren que probablement l'alumne sord tindrà problemes de conducta si estudia en una escola amb oients. D'altra banda, s'observa una correlació negativa significativa entre l'edat i els ítems nº 5, 7, 11 i 18.

Als oients més joves els agrada tenir un company sord a l'aula i ho veuen com un fet molt positiu que els ajuda a comprendre el seu problema. A més a més, el consideren com un amic amb el qual es podrien divertir.

A partir d'aquests resultats es pot afirmar que els companys oients més joves són els qui tenen un índex més elevat d'acceptació del sord. En conseqüència es pot dir que a mesura que augmenta l'edat de l'adolescent oient l'acceptació del sord disminueix.

6.5.2.2 *Gènere dels oients:*

En relació a la variable gènere cal veure quin grup accepta millor al sord. Concretament, s'observen diferències significatives entre les respostes dels adolescents oients de sexe femení i masculí en els ítems 3 i 11 que diuen, respectivament: "l'assistència d'un company sord a l'aula afavorirà els seus aprenentatges escolars" i "m'agradaria tenir un company sord a classe" ($P < 0.05$). -pàg.41 de l'annex-.

Coincidint amb la major part dels estudis, les noies puntuen més favorablement que els nois en els sis ítems indicats. Així, les noies pensen que

el sord que estudia en una escola d'oients no tindrà problemes de conducta, sino que, per contra, l'assistència d'un alumne sord a l'aula amb companys oients afavorirà els seus aprenentatges. No els resulta difícil parlar amb un noi/a sord/a i inclús consideren que podria divertir-se amb els seu grup d'amics.

En definitiva, sembla ser que a les noies els agrada més que als nois tenir un company sord a classe i, segons elles, un/a noi/a sord/a a classe no fa nosa.

Aquests resultats coincideixen amb el rol social atribuït a la dona en tant que facilitadora de la comunicació i amb conductes pro-socials.

6.5.3 Anàlisi en funció de les característiques del company sord:

6.5.3.1 Edat del sord:

Les correlacions establertes entre l'edat i els ítems de l'escala d'actitud indiquen que existeixen correlacions positives significatives en els ítems n^o4, 6, 9, 12, 13, 14 i 19:

I4 "Perjudicaran el ritme normal de classe.	P < 0.05
I6 "Aprendran més a escola especial	P < 0.005
I9 "Es trobarà sol a classe"	P < 0.05
I12 "Si estudia amb oients més independent"	P < 0.05
I13 "Tindrà problemes de conducta"	P < 0.005
I14 "Haurien de poder estudiar escola oients"	P < 0.05
I19 "Fer esport amb sord seria avorrit"	P < 0.05

Segons els oients, els sords més grans són els que perjudicaran més el ritme normal de la classe (I4). S'ha de valorar aquest resultat tenint en compte que en nivells escolars superiors l'exigència dels continguts acadèmics augmenta i es requereix un grau d'atenció major. Possiblement per aquesta raó els companys pensen que aprendrien més en una escola especial (I6). Aquesta última consideració, però, sembla estar en contradicció amb la significació de l'ítem 14 que diu que tots els nois sords haurien de tenir la possibilitat d'estudiar en una escola d'oients.

D'altra banda, la interacció amb els sord tendeix a disminuir a mesura que els sords es fan més grans. Així, resulta més probable que es trobin sols a classe (I9), que puguin tenir més problemes de conducta (I13) i que siguin més independents (I12). Finalment, els companys oients opinen que les

activitats esportives serien més avorrides amb els sords de major edat (19).

6.5.3.2 *Gènere del sord:*

Comparant les respostes dels oients en relació al sexe del sord, només cal destacar dos ítems on s'observen diferències significatives: l'ítem 3 "la seva assistència afavorirà els seus aprenentatges" ($P < 0.05$); i l'ítem 11 "m'agradaria tenir un company sord a classe" ($P < 0.005$).

En ambdòs casos, resulta interessant comprovar que els oients puntuen favorablement als sords de sexe masculí. És a dir, d'una banda, prefereixen tenir un company sord de sexe masculí com a company de classe i, d'altra banda, pensen que la seva assistència a classe afavorirà els seus aprenentatges escolars.

No s'observen altres diferències significatives segons el gènere del sord integrat a l'aula regular.

6.5.3.3 Pèrdua auditiva del sord:

Com ja s'ha comentat anteriorment (6.3.2), l'acceptació del sord a l'aula regular es pot considerar favorable, globalment. Ara bé, cal analitzar amb més detall si s'observen diferències significatives segons els grau de pèrdua auditiva.

Els resultats obtinguts a partir d'una prova de comparació de mitjanes (T-TEST) mostren diferències significatives entre les puntuacions atorgades als sords severos i als profunds en sis ítems de l'escala d'actitud. Concretament, en els ítems nº 3, 4, 6, 9 i 12 els sords severos són puntuats més favorablement que els sords profunds, en canvi en l'ítem nº10 la puntuació afavoreix més als sords profunds:

- I3 "Assistència (no) afavorirà aprenentatges".
- I4 "Perjudicaran ritme normal de classe".
- I6 "Aprendran més a escola especial".
- I9 "Es trobarà sol a classe".
- I10 "Sords (no) són més treballadors".
- I12 "Si estudia amb oients més independent".